

2ο μέρος (δείτε το 1ο μέρος [εδώ](#))

Σταύρος Μαυρουδέας

IV. Η απάτη του ΣΥΡΙΖΑ, οι ενδοσυστημικές συγκρούσεις και η ανάγκη νέας τραπεζικής ανακεφαλαιοποίησης

Η ανάληψη της διαχείρισης του συστήματος από τον ΣΥΡΙΖΑ έγινε με μία σκληρή εσωτερική σύγκρουση μέσα στην ελληνική ολιγαρχία αλλά και ανάμεσα στους ξένους πάτρωνες της χώρας (και ιδιαίτερα μεταξύ ΗΠΑ και Γερμανίας). Η σύγκρουση αυτή δεν αφορούσε την παραμονή ή την ανατροπή της Μνημονιακής στρατηγικής, καθώς όλες οι αντιμαχόμενες μερίδες – εσωτερικές και εξωτερικές – συμφωνούν στον πυρήνα της αλλά διαφωνούν σε επιμέρους πλευρές της. Βέβαια, ο ΣΥΡΙΖΑ για να εκμαιεύσει την λαϊκή στήριξη ντύθηκε ξεδιάντροπα την αντιμνημονιακή λεοντή. Όμως στην ουσία τόσο η μερίδα της ελληνικής ολιγαρχίας που τον στηρίζει όσο και οι ΗΠΑ θέλουν ουσιαστικά μία επαναδιαπραγμάτευση του Μνημονίου με τροποποίηση ορισμένων πλευρών του (π.χ. νέα αναδιάρθρωση του χρέους), ο καθένας για τους δικούς του σκοπούς.

Ο ΣΥΡΙΖΑ, αμέσως μετά την αναρρίχηση του στην κυβέρνηση, επιδόθηκε – τόσο για λόγους δικής του πολιτικής επιβίωσης όσο και υπηρετώντας τους συστημικούς εντολείς του – στο θέατρο «σκληρής διαπραγμάτευσης» με την ΕΕ. Βέβαια το παιχνίδι ήταν ευθύς εξ αρχής στημένο καθώς προϋπήρχε ένα επίπεδο κατανόησης μεταξύ των δύο στρατοπέδων όπου είχαν δημιουργηθεί διάυλοι επικοινωνίας και είχαν δοθεί αμοιβαίες διαβεβαιώσεις ότι τα πράγματα δεν θα εξωθηθούν στα άκρα. Έτσι η Γερμανία και οι σύμμαχοι της θυσίαν την ούτως ή άλλως άχρηστη πλέον κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ – ΝΔ. Από την άλλη ο ΣΥΡΙΖΑ και οι εντολείς του εγγυήθηκαν ότι δεν αμφισβητείται η παραμονή της Ελλάδας στην φυλακή της ΕΕ και της ΟΝΕ. Μέσα στα πλαίσια αυτά η εξέλιξη της σύγκρουσης ήταν αναμενόμενη και οδήγησε στην ταπεινωτική «κωλοτούμπα» του ΣΥΡΙΖΑ και την προσχώρηση του στο Μνημονιακό στρατόπεδο. Η εξέλιξη αυτή ήταν αναμενόμενη από την στιγμή που γινόταν αποδεκτό το πλαίσιο της ΕΕ και της ΟΝΕ. Όπως εξόφθαλμα αποδείχθηκε, μέσα στο πλαίσιο αυτό όλα τα εργαλεία είναι στα χέρια της Γερμανικής ηγεμονίας. Βέβαια, οι συστημικοί εντολείς του ΣΥΡΙΖΑ δεν βγήκαν εντελώς χαμένοι καθώς η μεν ΗΠΑ ενίσχυσαν την αναταραχή στα «μαλακά υπογάστρια» της ΕΕ και η μερίδα της ελληνικής ολιγαρχίας πίσω από τον ΣΥΡΙΖΑ (ιδιαίτερα «παλιά τζάκια» που στην προηγούμενη περίοδο είχαν υποβαθμισθεί από «νέα τζάκια» κυρίως του Σημιτικού εκσυγχρονισμού) ξαναήλθαν στα πράγματα και ελπίζουν πλέον ότι θα υπερασπισθούν από καλύτερες θέσεις τα συμφέροντά τους. Ο μεγάλος χαμένος αυτής της ιστορίας είναι οι εργαζόμενοι και τα λαϊκά και μικρομεσαία στρώματα που χρησιμοποιήθηκαν σαν μέσο για τις ενδοσυστημικές αντιπαραθέσεις και που υφίστανται την Μνημονιακή βαρβαρότητα που συνεχίζεται αδιάπτωτη και εντεινόμενη και μάλιστα από μία υποτιθέμενα αριστερή κυβέρνηση.

Όμως αυτή η σύγκρουση ανάμεσα στα συστημικά κέντρα είχε ένα βαρύ κόστος για την οικονομία. Μέχρι να κριθεί το αποτέλεσμα της τα μεγάλα κεφάλαια συνέχισαν και ενέτειναν την απεργία επενδύσεων (που άλλωστε κάνουν σε όλη την περίοδο της κρίσης εκτός και αν πρόκειται για επενδύσεις φιλέτα και με ξένα χρήματα) καθώς και τις μετεγκαταστάσεις τους στο εξωτερικό (κάτι που άλλωστε ήδη γινόταν και αποτελεί μάλλον δομικό στοιχείο της Μνημονιακής αναδιάρθρωσης της οικονομίας). Επιπλέον, εντάθηκε η διαρροή καταθέσεων από μεσαία και μικρά κεφάλαια. Εν γένει, η τεχνητή αναιμική ανάκαμψη της οικονομίας που είχε σκηνοθετήσει η κυβέρνηση ΝΔ – ΠΑΣΟΚ ως απεγνωσμένο τελευταίο σωσίβιο της κατέρρευσε. Όλα αυτά είχαν σοβαρές επιπτώσεις στον τραπεζικό τομέα εντείνοντας την κεφαλαιακή ανεπάρκεια του, το πρόβλημα των «κόκκινων δανείων» και την κατάρρευση της χρηματιστηριακής αξίας του.

Η επιβολή των ελέγχων στην κίνηση των κεφαλαίων (capital controls) που υπαγορεύθηκε από την ΕΕ και την ΕΚΤ και υπογράφηκε από τον ΣΥΡΙΖΑ αποτελεί την επιτομή των προβλημάτων του τραπεζικού τομέα. Προέκυψε καθώς η ΕΚΤ έδωσε με το σταγονόμετρο και σε μικρότερες από τις απαιτούμενες δόσεις την ακριβή έκτακτη βοήθεια ρευστότητας (ELA) που χρειαζόταν για να συντηρηθεί το τραπεζικό σύστημα. Ουσιαστικά, η ΕΕ εφάρμοσε την μέθοδο του αργού πνιγμού για να εξαναγκάσει τον ΣΥΡΙΖΑ στην ολοκληρωτική υποταγή. Ταυτόχρονα όμως οι έλεγχοι στην κίνηση των κεφαλαίων αποτέλεσαν μηχανισμό προστασίας των τραπεζών σε βάρος των απλών πολιτών που ουσιαστικά είδαν τις όποιες καταθέσεις τους να δεσμεύονται προς όφελος των χρυσοκάνθαρων της ελληνικής ολιγαρχίας και όχι φυσικά για την απελευθέρωση της χώρας από τα δεσμά της ΕΕ.

Το αποτέλεσμα όλης αυτής της διελκυστίνδας ενδοσυστημικών συγκρούσεων ήταν ότι έγινε αδήριτη η ανάγκη νέας ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών. Έτσι, η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ μετά την εξευτελιστική «κωλοτούμπα» της και την προσχώρηση στο Μνημονιακό στρατόπεδο, μαζί με το κλείσιμο της τελευταίας αξιολόγησης του 2ου Μνημονίου και την συνομολόγηση του 3ου Μνημονίου συμφώνησε σε νέα ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Μαζί του συμφώνησε και όλος ο συστημικός εσμός ολιγαρχών, τραπεζιτών, μεγαλοκαναλαρχών και εκδοτών, που όχι πολλούς μήνες πριν κορυβαντιούσε ότι η προηγούμενη ανακεφαλαιοποίηση ήταν απόλυτα επιτυχημένη, «ο τραπεζικός τομέας είναι πλέον σιδηρόφρακτος» και δεν θα χρειασθεί άλλη. Βέβαια από εκεί και πέρα οι διαφορετικές μερίδες της ολιγαρχίας και του πολιτικού προσωπικού της καυγάδιζαν για το ποιος έχει την ευθύνη. Η πλευρά ΣΥΡΙΖΑ την απέδιδε στον εκβιασμό της ΕΕ και στην ύφεση των Μνημονίων ενώ η αντι-ΣΥΡΙΖΑ πλευρά την απέδιδε στον τυχοδιωκτισμό και τον λαϊκισμό του ΣΥΡΙΖΑ. Για τον σκυλοκαβγά αυτό ισχύει η λαϊκή ρήση ότι «δύο γαίδαροι μαλώνανε σε ξένο αχυρώνα». Και οι δύο γαίδαροι έχουν δίκιο (δηλαδή είναι αμφότεροι υπαίτιοι) αλλά την λυπητερή την πληρώνουν οι εργαζόμενοι.

V. Η πρόσφατη τραπεζική ανακεφαλαιοποίηση

Η νέα τραπεζική ανακεφαλαιοποίηση έγινε υπό την δαμόκλεια σπάθη της εφαρμογής από 1/1/2016 της ντιρεκτίβας της ΕΕ περί διάσωσης εκ των έσω. Δηλαδή έπρεπε να ολοκληρωθεί πριν την έναρξη του 2016

αλλιώς η διάσωση θα γινόταν με κούρεμα μετόχων, ομολογιούχων και υψηλών καταθέσεων.

Ουσιαστικά έγινε σε τρεις συνεχόμενες χρονικά πράξεις.

Στην πρώτη πράξη η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ νομοθέτησε το θεσμικό πλαίσιο της νέας τραπεζικής ανακεφαλαιοποίησης. Παρά τους υποκριτικούς διθυράμβους ότι είναι καλύτερη από τις προηγούμενες, ουσιαστικά έδωσε τα πάντα στο ευρώ-ιερατείο.

Πρώτον, το ΤΧΣ πλέον ανεξαρτητοποιείται εντελώς – υπό το πρόσχημα της «λειτουργικής ανεξαρτησίας» – από το ελληνικό Δημόσιο και περνά ουσιαστικά υπό τον υψηλό έλεγχο του ευρώ-ιερατείου. Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι το ΤΧΣ είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου παρά το γεγονός ότι η κάλυψη του κεφαλαίου του έγινε από το Δημόσιο. Μέχρι τώρα η σύνθεση των οργάνων του καθοριζόταν από την κυβέρνηση σε σιωπηρή βέβαια συμφωνία με τους ξένους πάτρωνες αλλά ταυτόχρονα δίνοντας μία διακριτική ευχέρεια στην εξυπηρέτηση συμφερόντων μερίδων της ελληνικής ολιγαρχίας. Πλέον αυτό αλλάζει καθώς η σύνθεση των οργάνων του καθορίζεται από 6μελή Επιτροπή Επιλογής ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων. Τόσο ανεξάρτητων ώστε οι 3 – συμπεριλαμβανομένου του προέδρου του οποίου η ψήφος υπερисχύει σε περίπτωση ισοψηφίας – διορίζονται από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ (Κομισιόν, ΕΚΤ και Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας), οι 2 από τον υπ. Οικονομικών και ο 1 από την ΤτΕ. Τα 7 από τα 9 μέλη του Γενικού Συμβουλίου (και ο πρόεδρός του), καθώς και τα 2 από τα 3 μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής (και ο διευθύνων σύμβουλος αυτής), επιλέγονται μεταξύ «προσώπων με διεθνή εμπειρία σε τραπεζικά θέματα». Αυτό είναι ευθεία βολή στους διάφορους προηγούμενους εγκάθετους της εγχώριας διαπλοκής. Τα υπόλοιπα μέλη συμπληρώνονται από εκπροσώπους του υπ. Οικονομικών και της ΤτΕ. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η εγχώρια διαπλοκή ολιγαρχίας και κυβέρνησης αδυνατίζει καθώς οι ξένοι πάτρωνες αποκτούν και τυπικά βαρύνοντα ρόλο.

Δεύτερον, το νέο υπό ξένο έλεγχο ΤΧΣ αποκτά τις εξουσίες που δεν είχε το προηγούμενο που τελούσε υπό τον έλεγχο της εγχώριας διαπλοκής. Έτσι αποκτά καθοριστικό έλεγχο και εποπτεία σε όλες τις τράπεζες, ανεξαρτήτως του ποσοστού συμμετοχής του, είτε απευθείας είτε μέσω της συμμετοχής στα διοικητικά συμβούλια τους με αυξημένες αρμοδιότητες και δυνατότητα «βέτο» σε κρίσιμα ζητήματα.

Χαρακτηριστικά, προβλέπεται ότι μέχρι τα τέλη Φεβρουαρίου 2016 με την βοήθεια ανεξάρτητου διεθνούς συμβούλου (που συνήθως είναι εγνωσμένων εξαρτήσεων και ρόλων) θα καταρτίσει πρόγραμμα επισκόπησης των διοικητικών συμβουλίων των τραπεζών στη μετοχική σύνθεση των οποίων συμμετέχει. Επίσης, έως τα τέλη Ιουνίου 2016, μετά την επισκόπηση των διοικητικών συμβουλίων, τα μέλη τους μπορεί να αντικαθίστανται με τρόπο ώστε να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τρεις διεθνείς ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες με γνώση και μακρά πείρα στην τραπεζική, χωρίς σχέση κατά την προηγούμενη δεκαετία με ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Οι εμπειρογνώμονες αυτοί θα προεδρεύουν σε όλες τις επιτροπές των συμβουλίων. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι, άσχετα από την αλλαγή των μετοχικών συνθέσεων που ακολούθησε, ο ξένος παράγοντας παρεμβαίνει στο μέχρι πρότινος άβατο του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και διαμορφώνει κατά τα συμφέροντα του τις διοικήσεις στερώντας από την εγχώρια ολιγαρχία ένα ισχυρό εργαλείο συγκεκαλυμμένου προστατευτισμού που είχε προηγουμένως στα χέρια της.

Τρίτον, όπως διαρρέεται από πολλές πλευρές και πλέον λέγεται και δημοσίως, οι τραπεζικές μετοχές που ανήκουν στο νέο «ανεξάρτητο» ΤΧΣ θα μπορούν να πουληθούν ή να μεταβιβασθούν αλλού. Το τελευταίο παραπέμπει σε μία ενδεχόμενη αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους. Και φυσικά το ερώτημα, στην περίπτωση αυτή είναι σε τι αποτιμήσεις και τι θα γίνει με τα χρήματα του ελληνικού λαού που μπήκαν στην καταβόθρα του ΤΧΣ. Συγκεκριμένα, προβλέπεται με βάση την ιταμή συμφωνία του ΣΥΡΙΖΑ με την ΕΕ τον Ιούλιο 2015 ότι οι τραπεζικές μετοχές που μένουν στα χέρια του ΤΧΣ δεν ανήκουν στο κράτος αλλά στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ESM) καθώς θα δοθούν ως ενέχυρο στο υπερ-ταμείο αποκρατικοποιήσεων για το δάνειο προς την Ελλάδα.

Συνοπτικά, στην πρώτη πράξη του έργου η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ έδωσε τα πάντα στο ιερατείο της ΕΕ.

Η δεύτερη πράξη του έργου ήταν η αμέσως μετά επακολοιούθησασα αναγγελία των αποτελεσμάτων των ελληνικών τραπεζικών εξετάσεων αντοχής (stress tests) από την ΕΚΤ. Με την πράξη αυτή ορίσθηκαν οι ανάγκες ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών. Τα αποτελέσματα τους ήταν εξαιρετικά κρίσιμα γιατί ανάλογα με το ύψος τους θα κρινόταν αν η ελληνική ολιγαρχία θα διατηρούσε τον ήδη κουτσουρεμένο έλεγχο της στο τραπεζικό σύστημα ή θα αρνιόταν να ρισκάρει τα κεφάλαια της και οι τράπεζες θα περούσαν σε ξένα χέρια. Η κρίσιμη είδηση των εξετάσεων αντοχής ήταν οι εξαιρετικά υψηλές κεφαλαιακές απαιτήσεις για την Τράπεζα Πειραιώς (μία τράπεζα περίπου αμιγώς ελληνικών συμφερόντων, σκανδαλωδώς ωφελημένη στους προηγούμενους γύρους ανακεφαλαιοποιήσεων και επίσης με κύριους μετόχους με δυσκόλως υποκρυπτόμενες σχέσεις με τον ΣΥΡΙΖΑ). Αυτή η εξαιρετικά επιβαρυντική αξιολόγηση βασίσθηκε σε υποθέσεις εργασίας του τύπου τα στεγαστικά δάνεια και τα δάνεια μικρομεσαίων επιχειρήσεων (που είναι ιδιαίτερα μεγάλα στο χαρτοφυλάκιο της) είναι περισσότερο επισφαλής από άλλα στοιχεία. Οδήγησε μάλιστα σε μία οργισμένη πρώτη ανακοίνωση της διοίκησης της Πειραιώς. Επίσης, η αναπάντεχη δήλωση Δραγασάκη περί ανακεφαλαιοποίησης που δεν έλυσε τα προβλήματα και ανάγκης δημιουργίας ενός παράλληλου τραπεζικού συστήματος εκτός του ελέγχου της ΕΕ δεν είναι άσχετη ιδιαίτερα με τα προβλήματα της Πειραιώς. Βέβαια αμέσως μετά τις επιθέσεις που δέχθηκε ακολούθησε την προσφιλή συριζαϊκή τακτική της «κωλοτούμπας» και αρνήθηκε τα λεγόμενα του, υπεραμύνθηκε της ανακεφαλαιοποίησης και απέκρουσε τα περί «αφελληνισμού των τραπεζών» επικαλούμενος – πάλι όχι τυχαία για τους γνωρίζοντες – το παράδειγμα της Πειραιώς. Πρακτικά η δεύτερη πράξη του έργου σήμαινε ότι η ΕΕ πιέζει τις τελευταίες τράπεζες που ήταν αμιγώς στα χέρια της ελληνικής ολιγαρχίας είτε να βάλουν λεφτά οι ιδιοκτήτες τους (πράγμα το οποίο παρά διάφορες κουτές ανακοινώσεις για εύπιστους δεν θέλουν) είτε να περάσουν σε ξένη ιδιοκτησία.

Η τρίτη πράξη του έργου ακολούθησε με την προσπάθεια της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ να διευκολύνει την εγχώρια διαπλοκή νομοθετώντας μία σειρά πρακτικά ζητήματα της ανακεφαλαιοποίησης (π.χ. την αναλογία μετοχών και CoCos της συμμετοχής του ΤΧΣ). Έτσι, για παράδειγμα, η «περήφανη και μη-διαπλεκόμενη» κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ ενώ διαθέτει στις ανακεφαλαιοποιήσεις 4,4 δις δημόσιο χρήμα παίρνει κοινές μετοχές μόνο για το 25% του ποσού ενώ το υπόλοιπο το διαθέτει ως δάνειο (με τη μορφή μετατρέψιμων ομολόγων). Το επιχείρημα είναι ότι οι τράπεζες πρέπει να επανα-ιδιωτικοποιηθούν. Και φυσικά συνεπάγεται όπως θα δούμε παρακάτω μία εξαιρετικά μεγάλη οικονομική ζημιά του Δημοσίου. Από την άλλη όμως, με εξαίρεση την ΕΤΕ, η ανακεφαλαιοποίηση προχώρησε με τη νομοθέτηση – πάντα από την «περήφανη» κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ – της μεθόδου του «βιβλίου προσφορών» (book building). Με την μέθοδο αυτή οι τιμές των μετοχών στις αυξήσεις κεφαλαίου δεν είναι προαποφασισμένες και οι αγοραστές ορίζουν τις τιμές εκεί που θέλουν να αγοράσουν. Η ίδια διάταξη υποχρεώνει το αρμόδιο όργανο, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας να αποδέχεται τις τιμές προσφορών ακόμα και αν αυτές δεν αντιστοιχούν στις τιμές των μετοχών. Το αποτέλεσμα ήταν οι ξένοι αγοραστές (κυρίως διάφορα επενδυτικά ταμεία όπως τα Capital Group, Pimco, WLR Recovery, Wellington, Fairfax κλπ.) άδραξαν την ευκαιρία να αγοράσουν τραπεζικές μετοχές σε εξευτελιστικές τιμές. Έτσι αποτίμησαν τις 4 ελληνικές συστημικές τράπεζες σε περίπου 5 δις όταν η συνολική αξία τους (συνυπολογίζοντας το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων τους) είναι υπερπολλαπλάσια. Για να το πετύχουν αυτό συνδύασαν την μέθοδο του «βιβλίου προσφορών» με «παιχνίδια» στο χρηματιστήριο. Χαρακτηριστικά, στο διάστημα 4-20 Νοεμβρίου που ήταν ανοιχτό το βιβλίο προσφορών ο τραπεζικός δείκτης στη Σοφοκλέους έπεσε σχεδόν 70%.

Το αποτέλεσμα της τελευταίας τραπεζικής ανακεφαλαιοποίησης ήταν (α) να εξανεμιστούν εξωφρενικά ποσά δημόσιων χρημάτων προς όφελος κυρίως ξένων αλλά και εγχώριων χρυσοκάνθαρων και (β) να παραχωρηθεί ακόμη μεγαλύτερος έλεγχος επάνω στο χρηματοπιστωτικό σύστημα στους πάτρωνες της ΕΕ.

Συγκεκριμένα, υπολογίζεται ότι οι νέοι μέτοχοι με μόνο 5 δις συμμετέχουν με ποσοστά από 93% έως 33% στις ελληνικές τράπεζες και ουσιαστικά αποκτούν τον έλεγχο των περισσότερων από αυτές. Αντιθέτως, το ελληνικό Δημόσιο είδε τα 25 δις που είχε βάλει σε προηγούμενες ανακεφαλαιοποιήσεις να εξανεμίζονται ενώ ξοδεύει επιπλέον 4-5 δις στην τελευταία ανακεφαλαιοποίηση για να μείνει με ποσοστά από 2,4% έως 37%, δηλαδή να χάσει τον έλεγχο τους. Πιο αναλυτικά, το Δημόσιο είχε ξοδέψει 25 δις στην ανακεφαλαιοποίηση του 2013 και είχε αποκτήσει ποσοστά κυριότητας άνω του 80% (χωρίς να αποκτήσει την διοίκηση). Στην ανακεφαλαιοποίηση του 2014, καθώς το Δημόσιο δεν συμμετείχε, η συμμετοχή του μειώθηκε λόγω στις τράπεζες λόγω αλλοίωσης (dilution, δηλαδή αύξησης του ετοχικού κεφαλαίου) και ταυτόχρονα η αξία των μετοχών του μειώθηκε (επειδή οι νέες μετοχές αγοράστηκαν πολύ φθηνότερα και η παρούσα αξία των μετοχών καταβαραθρώθηκε. Παρόλα αυτά η συμμετοχή του Δημοσίου παρέμεινε υψηλή (π.χ. 66,2% στην AlphaBank, 35,4% στην Eurobank, 57,2% στην Πειραιώς και 66,93% στην ΕΤΕ). Μετά την τελευταία ανακεφαλαιοποίηση το ποσοστό του ΤΧΣ εξαϋλώνεται σε 2,4% στην Eurobank, 4,7% στην AlphaBank, 23,7% στην Τράπεζα Πειραιώς και 33,8% στην ΕΤΕ. Οι επιπτώσεις αυτής της κυριολεκτικής ληστείας είναι, όπως προαναφέρθηκε, διττές.

Το Δημόσιο, που θεωρητικά ήλπιζε να πουλήσει στο μέλλον τα ποσοστά του στις τράπεζες για να ανακτήσει τα χρήματα που είχε διαθέσει στο τραπεζικό σύστημα, ήδη με την προηγούμενη ανακεφαλαιοποίηση ήταν φανερό ότι είχε ήδη χάσει μέρος της αξίας τους. Το σενάριο περί ανάκαμψης της οικονομίας που θα φέρει ανάκαμψη του χρηματιστηρίου και άνοδο της χρηματιστηριακής αξίας των τραπεζικών μετοχών ήταν ήδη από τότε όνειρο θερινής νυκτός στη Μνημονιακή Ελλάδα του 2014. Η διύλιση της συμμετοχής του Δημοσίου στην τελευταία τραπεζική ανακεφαλαιοποίηση (μαζί με την συνακόλουθη κατακόρυφη πτώση της χρηματιστηριακής αξίας των τραπεζικών μετοχών) κάνει το προηγούμενο σενάριο καθαρή ουτοπία.

Εκτός όμως από την διασπάθιση δημόσιου χρήματος η τελευταία τραπεζική ανακεφαλαιοποίηση δια χειρός ΣΥΡΙΖΑ έχει και καθοριστικές δομικές επιπτώσεις. Πλέον, ο έλεγχος του χρηματοπιστωτικού συστήματος περνά για πρώτη φορά στην ελληνική ιστορία σε ξένα χέρια με κρίσιμες επιπτώσεις. Αυτό αφαιρεί από την ελληνική ολιγαρχία ένα κομβικό εργαλείο. Παραδείγματος χάριν, σε ενδεχόμενες – και μάλλον αναπόφευκτες – αναδιρθρώσεις χρεών επιχειρήσεων προς τράπεζες οι εγχώριοι χρυσοκάνθαροι δεν θα μπορούν να παίζουν γνωστά παιχνίδια (εικονικές συναλλαγές, ανύπαρκτες μεταβιβάσεις κλπ.) ενώ αντίθετα οι ξένοι ομόλογοι τους θα μπορούν τόσο να τους εκβιάσουν όσο και να πράξουν τα ανάλογα προς όφελος δικό τους. Ταυτόχρονα η κυβέρνηση της χώρας χάνει ακόμη περισσότερο τον έλεγχο του χρηματοπιστωτικού συστήματος και ολοκληρώνεται ο καταστροφικός κύκλος που άνοιξε με την εκχώρηση της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής με την ένταξη στην ΟΝΕ.

Θα ήταν κουτό να ελπίζει κανείς ότι αυτές τις αλλαγές θα τις πληρώσει η ελληνική ολιγαρχία και το πολιτικό της σύστημα. Δυστυχώς, σε κάθε περίπτωση ο λογαριασμός πέφτει στις πλάτες των εργαζόμενων και των μικρομεσαίων στρωμάτων. Ενδεικτικά, ένα υπό ξένο έλεγχο τραπεζικό σύστημα έχει μικρότερες πολιτικές πιέσεις στο να προχωρήσει στην βαθιά αντιλαϊκή επίλυση του προβλήματος των «κόκκινων δανείων» είτε με αναδιάρθρωση (ρυθμίσεις σταδιακής εξόφλησης τους) είτε με επιθετικά μέτρα (κατασχέσεις και πλειστηριασμούς για τους οποίους βέβαια ο ΣΥΡΙΖΑ ήδη άνοιξε τον δρόμο και την απελευθέρωση της πώλησης των «κόκκινων» δανείων σε distress funds).

Επίσης, με ένα υπό ξένο έλεγχο χρηματοπιστωτικό σύστημα κάθε ψευδαίσθηση ανεξάρτητης φιλολαϊκής οικονομικής πολιτικής εντός της ΕΕ γίνεται ακόμη πιο ουτοπική. Ταυτόχρονα όμως η δυνατότητα άσκησης μίας τέτοιας πολιτικής απαιτεί κυριολεκτικά επαναστατικές αλλαγές – με πρώτη και πιο σημαντική την αποδέσμευση από την ΕΕ συνολικά – και έχει να διανύσει ακόμη πιο μακρύ και επίπονο δρόμο.

VI. Αντί επιλόγου

Η δομή και ο ρόλος του τραπεζικού συστήματος υπήρξε από γενέσεως ελληνικού καπιταλισμού καθοριστικό στοιχείο της λειτουργίας του. Υπήρξε πάντα η κορωνίδα του ελληνικού καπιταλισμού. Εκεί που, εν πολλοίς, διαμορφώνονταν τα κορυφαία κέντρα του συστήματος και από εκεί που καθορίζονταν κρίσιμοι συσχετισμοί και διαδικασίες. Η τρέχουσα οικονομική κρίση θέτει υπό αμφισβήτηση αυτό το οικοδόμημα. Η καπιταλιστική κρίση κερδοφορίας επηρεάζει καθοριστικά τόσο την κερδοφορία του τραπεζικού τομέα όσο και τον δομικό ρόλο του. Η υπαγωγή της χώρας στην Μνημονιακή στρατηγική καπιταλιστικής αναδιάρθρωση – ως τον συστημικό δρόμο εξόδου από την κρίση – φαίνεται ότι επιβάλλει δραματικές αλλαγές στον ρόλο και την δομή του τραπεζικού συστήματος. Η Μνημονιακή στρατηγική επιβάλλει την μετατροπή του ελληνικού καπιταλισμού σε έναν ακόμη υποδεέστερο ευρω-περιφερειακό καπιταλισμό χαμηλού εργασιακού κόστους, χαμηλής τεχνολογικής εξειδίκευσης και προστιθέμενης αξίας. Ο ευρω-περιφερειακός αυτός καπιταλισμός θα ειδικεύεται κυρίως στην παροχή τουριστικών και άλλων υπηρεσιών, σε κάποια ελαφριά βιομηχανία και ένα πρωτογενή τομέα πλήρως εξαρτημένους από πανευρωπαϊκές αλυσίδες αξίας. Υπάρχει η προσδοκία ένας τέτοιος χαμηλών δυνατοτήτων και απόλυτα εξαρτημένος καπιταλισμός να έχει κάποια ανταγωνιστικότητα σε προϊόντα χαμηλής τεχνολογίας και προστιθέμενης αξίας σαν αυτά που παράγουν μία σειρά νέο-αναδυόμενες οικονομίες. Στην περίπτωση αυτή ο ελληνικός καπιταλισμός θα χρησιμεύσει και σαν εξαγωγική πλατφόρμα για τις πολυεθνικές της ΕΕ.

Η πιο καθοριστική αλλαγή όμως που υπαγορεύεται από την Μνημονιακή στρατηγική είναι ότι ο ελληνικός καπιταλισμός γίνεται ένα ακόμη πιο αδύναμο εξάρτημα της ευρωπαϊκής ιμπεριαλιστικής ολοκλήρωσης. Συγκρίνοντας την ιστορική διαδρομή του νεώτερου ελληνικού καπιταλισμού, θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί ότι βρίσκεται ίσως στο κατώτατο σημείο αυτοτέλειας του. Χειρότερο και από την επομένη της Μικρασιατικής καταστροφής και από την επομένη της Κατοχής. Βέβαια, σε όλες τις περιπτώσεις τους ενδοσυστημικούς εγχώριους και διεθνείς σκυλοκαβγάδες τους πληρώνει με θυσίες – και συχνά με αίμα – ο ελληνικός λαός.

Στην περίπτωση του τραπεζικού συστήματος η Μνημονιακή στρατηγική καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης οδηγεί σταθερά στον αυξημένο έλεγχο του από το ξένο κεφάλαιο και τους πάτρωνες της ΕΕ. Αυτό συνεπάγεται το ακόμη σφικτότερο αλυσοδέσιμο της χώρας στο κάτεργο της ΕΕ. Συνεπάγεται όμως επίσης και το σπάσιμο της διαπλοκής τραπεζών – μεγάλων ελληνικών καπιταλιστικών ομίλων που έδινε στους τελευταίους σημαντικά συγκεκαλυμμένα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα έναντι των ευρωπαίων «εταίρων» τους καθώς και σοβαρούς βαθμούς ελευθερίας στις οικονομικές και πολιτικές κινήσεις τους. Δεν φαίνεται, τουλάχιστον προς το παρόν, να υπαγορεύεται και μία συνολικότερη αλλαγή του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος που να απομακρύνεται από τον παραδοσιακό τραπεζοκεντρικό χαρακτήρα του και να στρέφεται περισσότερο προς το χρηματιστήριο (όπως ο ελεεινός Σημιτικός εκσυγχρονισμός προσπάθησε ανεπιτυχώς να κάνει). Απ' ότι φαίνεται και σε αυτό το σημείο οι κλασικές συνταγές του ΔΝΤ και της Συναίνεσης της Ουάσιγκτον – που υπαγορεύουν ένα τέτοιο πιο αγγλοσαξωνικό πρότυπο – τροποποιούνται σύμφωνα με τις επιλογές της ΕΕ κι ιδιαίτερα την γερμανική παράδοση ενός τραπεζοκεντρικού καπιταλισμού.

Η ελληνική οικονομική και πολιτική ολιγαρχία προσπάθησε με νύχια και με δόντια να διασώσει την κορωνίδα της. Φόρτωσε χρέη των ελληνικό λαό για να διασώσει τις τράπεζες της και να διατηρήσει τον έλεγχο τους και μέσω αυτών ένα βασικό εργαλείο ελέγχου συνολικά της ελληνικής οικονομίας. Πάντα χωρίς να βάζει ουσιαστικά δεκάρα τσακιστή η ίδια σε ένα εγχείρημα που γνωρίζει καλά ότι είναι εξαιρετικά παρακινδυνευμένο.

Όμως από την προηγούμενη τραπεζική ανακεφαλαιοποίηση σήμανε ήδη το καμπανάκι του κινδύνου. Οι πάτρωνες της ΕΕ έδειξαν ότι δεν πρόκειται να διακινδυνεύουν αυτοί τα κεφάλαια τους στο ελληνικό πιθάρι των Δαναΐδων και η ελληνική ολιγαρχία να σφυρίζει κλέφτικα. Έτσι σταδιακά αυξήθηκε τόσο ο έλεγχος τους επάνω στο τραπεζικό σύστημα όσο και η συμμετοχή ξένων κεφαλαίων σε αυτές (που φαίνεται ότι επίσης σταδιακά αρχίζει να αποτυπώνεται και στις διοικήσεις τους).

Η κυβέρνηση ΝΔ- ΠΑΣΟΚ προσπάθησε, εξαιρετικά ανίκανα ομολογουμένως, για κάποιες τροποποιήσεις της Μνημονιακής στρατηγικής που να διασφαλίζουν τα συμφέροντα της ελληνικής ολιγαρχίας (και ιδιαίτερα των μερίδων που την στηρίζαν) καθώς και μία πιο αργή επιβάρυνση των λαϊκών και μικρομεσαίων στρωμάτων (έτσι ώστε να μην εξαϋλωθεί πολιτικά). Ο νενεκισμός της – αποτέλεσμα της γενικότερης αδυναμίας της ελληνικής αστικής τάξης σήμερα – την οδήγησε σε τραγική αποτυχία. Στον τραπεζικό τομέα απέτυχε ιδιαίτερα οικτρά καθώς αναγκάστηκε να εκχωρήσει σταδιακά τον έλεγχο του στους ξένους πάτρωνες.

Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ ακολουθεί τον ίδιο δρόμο. Μετά το αντι-μνημονιακό θέατρο του πρώτου καιρού και τα καραγκιοζιλίκια περί «σκληρής διαπραγμάτευσης» – που κράτησαν μερικούς μήνες σε σύγκριση με τον ελάχιστο χρόνο της αντίστοιχης της κυβέρνησης ΝΔ – ΠΑΣΟΚ – προσχώρησε ασμένως στο Μνημονιακό στρατόπεδο. Βέβαια πάντα «με πόνο καρδιάς» όμοιο με τα αντίστοιχα φληναφήματα του Γ.Παπανδρέου. Και αυτή με την σειρά της προσπαθεί να εξασφαλίσει τα συμφέροντα των μερίδων της ολιγαρχίας που την στηρίζουν και να επιβραδύνει το κόστος των αντιλαϊκών της μέτρων. Πρόκειται ουσιαστικά για την ίδια πολιτική διαπραγμάτευσης μίας τροποποιημένης (σε ήσσονος σημασίας ζητήματα) Μνημονιακής στρατηγικής. Η αποτυχία της είναι εφάμιλλη με αυτήν της κυβέρνησης ΝΔ – ΠΑΣΟΚ. Η **Μνημονιακή στρατηγική καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης** είναι μία σφικτή και ταυτόχρονα εξαιρετικά παρακινδυνευμένη οικονομική πολιτική με την έννοια ότι θέλει να πετύχει δραματικές αλλαγές μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα. Είναι όμως ο μόνος δρόμος για την ΕΕ. Όσο η έκβαση της παραμένει αμφίβολη – όπως συμβαίνει ιδιαίτερα στην ελληνική περίπτωση – τόσο δεν αφήνει περιθώρια έστω και για μικρές τροποποιήσεις.

Στον τραπεζικό τομέα η αποτυχία της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ είναι επίσης εκκωφαντική. Αφού έπαιξε προ-κυβερνητικά θέατρο με θέσεις όπως η εθνικοποίηση των τραπεζών, στη συνέχεια υποχώρησε στη θέση περί μίας ισχυρής δημόσιας τράπεζας με αναπτυξιακή κατεύθυνση. Φυσικά ακόμη και αυτό ήταν μία κοροϊδία που τέλειωσε με την πλήρη προσχώρηση στο Μνημονιακό στρατόπεδο. Από την στιγμή εκείνη ο ΣΥΡΙΖΑ ακολούθησε και ολοκλήρωσε το καταστροφικό έργο των προκατόχων του και αποδείχθηκε – με ένα συνδυασμό ανικανότητας και κουτοπονηριάς – δουλικός υλοποιητής των επιταγών του ευρω-ιερατείου. Με την πρόσφατη τραπεζική ανακεφαλαιοποίηση εξανέμισε τα χρήματα του ελληνικού λαού και παρέδωσε τον έλεγχο του τραπεζικού συστήματος στην ΕΕ και στο ξένο κεφάλαιο. Το μόνο για το οποίο παλεύει είναι για να σώσει κάποια ψιχία τόσο για λογαριασμό μερίδων της ολιγαρχίας που τον στηρίζουν (η περίπτωση της Τράπεζας Πειραιώς είναι χαρακτηριστική) όσο και για να ετεροχρονίσει λίγο βαριά αντιλαϊκά μέτρα (όπως τους πλειστηριασμούς και την πώληση των «κόκκινων δανείων»).

Και στην περίπτωση της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος αποδεικνύεται περίτρανα ότι μέσα στο «λάκκο των λεόντων» της ΕΕ δεν υπάρχει διέξοδος προς όφελος του λαού και του τόπου. Υπάρχει μόνο ο Μνημονιακός δρόμος εξοβελισμού. Οι πολιτικές της αναδιαπραγμάτευσης των Μνημονίων (είτε στην παραλλαγή των Ζαπείων της ΝΔ είτε στις κοκορομαχίες του ΣΥΡΙΖΑ) είναι ανέφικτες και καταλήγουν στην πλήρη υποταγή. Ο μόνος εναλλακτικός δρόμος για μία διέξοδο από την κρίση προς όφελος του λαού και του τόπου είναι **η αποδέσμευση από την ΕΕ** (και όχι η επίσης ανέφικτη έξοδος μόνον από την ΟΝΕ).

Πηγή: stavrosmavroudeas.wordpress.com